

16/11

Duff Cooper och lady Diana 1925.

Ett behagligt liv: DUFF COOPER

UNDER DEN NÅGOT konstiga, som ett citat ur Shakespeare ursäktliga titeln *Gamla män glömmes* (Norstedts, 28:50) har Duff Cooper utgivit sina memoarer; de har nästan samtidigt kommit på engelska och svenska. Vid 63 års ålder känner han tydligt redan sin karriär avslutad. Född i en välbärgad borgerlig familj med några aristokratiska relationer kom Cooper 1913 in i utrikesdepartementet och stannade där, med avbrott för ett halvårs krigstjänst, i elva år. Han blev sedan konservativ parlamentsledamot, var krigs- och marinminister 1936—1938, hade flera ministerposter av sekundär betydelse under kriget och slutade 1947 sin officiella bana som ambassadör i Paris. Som politiker har han stått i andra ledet. Hans första berömmelse kom då han år 1919 gifte sig med hertigdottern och skådespelerskan Diana Manners; de små glimtar man får från äktenskapet i memoarboken är tjugande. En mera solid ryktbarhet vann han genom att på hösten 1938 utträda ur Neville Chamberlains ministär på grund av Münchenöverenskommelsen. Några böcker av hans hand har vunnit stort erkännande, så biografien över Talleyrand och den — likaledes till svenska översatta — romanen "Operation brustet hjärta".

Memoarerna utgör, liksom flera

av de tidigare böckerna, en älskvärd och bitvis fängslande lektyr. Cooper verkar öppen, uppriktig, med god vilja kan han stundom kallas spirituell, och han har mycket att berätta från ett innehållsrikt och sällsynt behagligt liv: resor, jakter, samtal med framstående personer, luncher och middagar i oändlighet. Han är inte markerat skrytsam eller självbelåten. Vad som stundvis irriterar är en ytlighet som säkerligen inte är ovanlig, men som presenteras totalt utan tvekan eller självkritik. "Jag tycker fortfarande, som jag gjorde i min ungdom, att de gamla bör bereda plats för de unga och ge dem deras tillfälle medan de ännu har kvar den inspirerande visionen, äger kraft att prestera och har tid att fullborda"; sådana ruskiga reflexioner är inte vanliga, men de ger Coopers mått. Man ser framför sig en engelsk gentleman som litet för ofta och glatt stryker mustascherna.

En färggläck i detta angenämt fortskridande levnadslopp är striderna kring den brittiska utrikespolitiken under åren 1936—1938, och de sidor som handlar härom är bokens ojämförligt mest intressanta. I stort sett formar sig detta avsnitt till en hård kritik av de båda premiärministrarna Baldwin och Neville Chamberlain och av det engelska kabinettets arbete över huvud. Detta nästan

oberoende av hur man ställer sig till vad som faktiskt gjordes eller underläts. Det är planlösheten, bristen på ordentlig diskussion, okunnigheten, ombyttheten och premiärministerns självrådighet som blir de starkaste intrycken. Om Baldwin skriver Cooper att "utrikespolitiken utgjorde för honom ett så motbjudande ämne att han föredrog att bortse från den". Det är samma bild som ges i Youngs för ett år sedan utgivna Baldwinbiografi; historikern Somervell har nyss sökt försvara Baldwin just på denna punkt, men många vittnesmål tyder på att den konservative ledarens notoriska ovilja att ta upp obehagliga frågor på detta område blev landsfarlig. Då vanliga svenska medborgare diskuterade engelsk utrikespolitik under dessa år ville man gärna tro att någon djupare kunskap låg bakom besluten och dröjsmålen; i Coopers bok får man intrycket att ledande regeringsmedlemmar ofta var mera likgiltiga, okunniga och bestämda av allmänna talesätt än folk i allmänhet.

Medan Baldwin var likgiltig var Chamberlain självsäker och härsklysten utan underlag i erfarenhet eller överblick. Då Eden avgick som utrikesminister på våren 1938 var detta en följd av en rad konflikter mellan honom och Chamberlain; premiärministern förhandlade rent av med den italienska regeringen bakom utrikesministerns rygg och begärde av den italienske ambassadören i London uppgifter att användas som vapen mot Eden. Under Münchenkrisen gick Chamberlains egenmäktighet, ombytthet och man kan väl säga bedräglighet ännu längre. Det första av de tre besöken i Tyskland beslöt utan att kabinettet dessförinnan underrättats. Under den följande tiden vacklade Chamberlain mellan bestämda uttalanden om Englands plikt att hjälpa Tjeckoslovakien och ren undfallenhet mot Hitler; realiteten blev den serie av ständigt större eftergifter som markeras av mötena i Berchtesgaden, Godesberg och München. Medlemmarna av kabinettet blev informerade bristfälligt, stundom oriktigt, och i efterhand. Vid flera tillfällen avgav Chamberlain löften till ministrarna som sedan sveks. Cooper tror, liksom ett par tidigare författare, att Hitler utövade något slags hypnotiskt valde över den engelske regeringschefen. Till de komiska inslagen i tragedin hörde Chamberlains förtjusning över det starka intryck han gjort på Hitler. Chamberlain talade be-

lätet om att Hitler sagt sig känna att han, Chamberlain, var "en man" och trodde att han kunde få "ett nyttigt inflytande" på den tyske ledaren.

Det bör framhållas att Cooper själv i detta skede inte stod för någon klar utrikespolitisk linje. Memoarerna ger intrycket att han i Abessinienfrågan tvekade mellan två ytterligheter: att England skulle genom medling till en viss grad hjälpa Mussolini (såsom enligt Hoare-Laval-planen) och att England skulle ensamt ta risken av krig för att avskräcka Mussolini. Under Münchenkrisen tycks Cooper — av anförda dagboksanteckningar att döma — också ha varit tveksam länge, och det framgår inte alldeles klart om han verkligen hade fullföljt sin avskedsansökan därest Chamberlain enträget bett honom att stanna kvar.

Bokens avslutande parti om Coopers verksamhet som befullmäktigad hos de Gaulle och som ambassadör i Paris innehåller också åtskilligt av historiskt värde. Förvecklingarna i förhållandet mellan Churchill, Roosevelt och de Gaulle, ofta beroende på personliga irritationer och prestigehänsyn, skildras med den brist på värmdnad för stora män och den psykologiska iakttagelseförmåga som hör till Coopers stora tillgångar som memoarförfattare.

HERBERT TINGSTEN

Nov. 3 k. Jul. 1 m
S: a 5